

Semih Aktekin:1974 yılında Ahlat'ta doğdu. 1996 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünden mezun oldu. Milli Eğitim Bakanlığı yurtdışı bursluluk sınavını kazanarak gittiği İngiltere'de Nottingham Üniversitesinde Tarih Eğitimi alanında tezsiz yüksek lisans (PGCE), Öğretmenlerin Sürekli Mesleki Gelişimi programında yüksek lisans, Öğretmen Eğitimi programında doktora dereceleri aldı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Milli Eğitim Bakanlığında 2014-2016 yılları arasında Yükseköğretim ve Yurtdışı Eğitim Genel Müdürü, 2016-2018 yıllarında Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürü olarak görev yaptı. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tarih bölümünde Profesör olan Semih Aktekin, halen Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rektörü'dür.

**TARİH EĞİTİMİNDE
ULUSLARARASI ARAYIŞLAR**

Semih Aktekin

Joke van der Leeuw-Roord'un Önsözüyle

İÇİNDEKİLER

Önsöz: Joke van der Leeuw-Roord / 7
Giriş: Euroclio ve Tarih Eğitimine Katkıları / 23
1. Bölüm: Tarih Eğitiminde Denge Arayışları: Yerel, Millî ve Bölgesel Tarih Arasında Denge Nasıl Sağlanabilir? / 33
2. Bölüm: Avrupa Vatandaşlığı ve Tarih Eğitimi / 40
3. Bölüm: İnsan Hakları ve Tarih Eğitimi / 48
4. Bölüm: Çok Kültürlü Avrupa İçin Tarih ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitimi / 52
5. Bölüm: Tarih Eğitimi Aracılığıyla Hoşgörü İnşası / 59
6. Bölüm: Tarihe Ötekilerin Bakış Açısından Bakmak: Kültürlerarası Diyalog ve Tarih Eğitimi / 66
7. Bölüm: Ortak Bir Avrupa Tarihi Öğretimi Mümkün mü? / 74
8. Bölüm: Avrupa İçin Anahtar: Türkiye’de Tarih Eğitiminde Yenilikçi Metodoloji / 83
9. Bölüm: Tarihe Farklı Perspektiflerle Bakmak / 91
10. Bölüm: Geçmişî Hatırlamak: Ortak Bir Hatırlama/Hafıza Kültürü İçin Tarih Öğretimi / 98
11. Bölüm: Tarih Eğitimi Demokrasiye Giden Yolu Açabilir mi? / 108
12. Bölüm: Uluslararası Bir Dijital Tarih Öğretimi Portalı Olarak Historiana / 120 Sonuç / 127 Kaynakça / 133

ÖNSÖZ

Türkiye'deki ilk faaliyetim Ekim 2001'de İstanbul'da gerçekleşti. "20. yüzyılda Avrupa tarihi hakkında öğrenme ve öğretme" başlıklı Avrupa Konseyi projesinde uzman olarak katkıda bulundum ve okullarda tarihin öğrenilmesi ve öğretilmesi için ders kitaplarının geliştirilmesi ile ilgili EUROCLIO'nun çalışmaları hakkında bir konuşma yapmam istendi. Sultanahmet'te güzel bir geleneksel Osmanlı otelinde kaldık. Etkinliğin ardından öğleden sonra serbest vaktimiz vardı, bu nedenle şehrin Ayasofya ve Kapalı Çarşı gibi bazı önemli noktalarını ziyaret etmeye karar verdim. Ancak turistik gezime başlamadan önce öğle yemeği yemek istedim. Güzel çiçek çinileri ile süslü hoş bir erken yirminci yüzyıl restoranına girdim ve menüye baktım. Bankamatikten biraz Türk lirası çekmişim ama paranın değeri hakkında en ufak bir fikre sahip değildim. Menüdeki yemek fiyatları lira cinsinden inanılmaz miktarda fazlaydı. Garsonun şaşkın bakışları arasında sadece salata siparişi verdim. Kimse yabancı bir dil konuşmuyordu. Salatalar çok iyi olmasına rağmen, günün geri kalanı için biraz endişelenmişim, kendi başıma nasıl idare edecektim? Ancak endişelerim haklı çıkmadı. O zamanlar Türk insanının ne kadar yardımsever olduğunu bilmiyordum, ama yakında bunu öğrenecektim.

Ayasofya'nın girişinde, mükemmel bir İngilizcesi olan genç bir Türk, bana rehberlik yapmayı teklif etti. Başlangıçta reddetmeme rağmen pazarlık yapmaya karar verdim: eğer bana liranın döviz kuru karşılığını söylerse teklifini kabul edeceğimi söyledim. Verebileceğim en iyi karar buydu. Dindar bir öğrenciydi ve muhteşem etkileyici bir tur gerçekleştirdik. Bu etkileyici anıta zamanın merceğinden ve yorumlayarak bakıyordum. Rehberim çok bilgiliydi, çeşitli sorular soruyor-

dum ve tartışıyorduk, benim için son derece zenginleştirici bir deneyim oldu. Turumuz uzun sürdü ve binanın dışına çıktığımda, akşam olmadan önce Kapalı Çarşıya nasıl gideceğimi düşünmeye başladım. Bir haritaya bakarken, yine mükemmel bir İngilizcesi olan başka bir genç bana yaklaşarak nereyi aradığımı sordu. Kapalı Çarşıya gitmek istediğimi söyleyince beni oraya götürmeyi teklif etti. Yine tereddüt ettim ama yeni bir macerayı göze aldım. Yürürken Süleymaniye Camisini görüp görmediğimi sordu. Nasıl görmüş olabilirdim? Bu camiyi görmemek büyük bir kayıp olurdu, bu yüzden beni önce oraya götürdü. İçeri girdiğimizde ezan okunuyordu. Tereddütlerimi görmezden gelerek bana bir başörtüsü verdi ve beni sütunlarla kaplı küçük bir yere yönlendirdi. Ve işte bu muhteşem binadaydım. Renkli cam pencerelerine ve devasa avizesine hayran kalmıştım. Namaz sırasında hava kararmaya başlamıştı, önce pencerelerden gelen ışığın yerini zamanla avizenin ışığı devraldı. Orada tek başıma oturuyordum, etrafi izliyor ve cemaatin önünde dua okuyan imamı dinliyordum, bu benim hiçbir zaman unutamadığım mistik bir tecrübeydi. Genç adam namazdan sonra beni Kapalı Çarşıya götürdü, birlikte çay içtik ve sonrasında para veya başka maddi hiçbir karşılık beklemeden beni otelime bıraktı. İstanbul ve Türkiye'deki bu ilk tecrübelerim beni Türkiye'ye bağladı ve Türk insanlarına güvenebileceğimi öğrendim. Üstelik o zamanlar Semih Aktekin ile henüz tanışmamıştım bile.

2001 yılında Avrupa Konseyi uzmanı olarak on yıldan beri hizmet veriyordum. 1989/1991'de Orta ve Doğu Avrupa'daki köklü değişiklikler, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından kurulan bu hükümetler arası kuruluşun çalışmasını doğrudan etkilemişti. Avrupa Konseyi, başından beri, tarih ve tarih öğretiminin savaş sonrası Avrupa'yı inşa etmek için anahtar kelimeler olduğuna ikna olmuştu. Eğer yeni Avrupa, geçmişiyile başa çıkamazsa, Avrupa barış içinde yaşamayı asla öğrenemeyecekti. Örgüt, tarihin önemini, Avrupa halkları arasında köprü kurabilecek ama aynı zamanda ilişkileri tahrip

edebilecek anahtar bir unsur olarak kabul etti. Başından itibaren, tarih ve tarih eğitimi yoluyla karşılıklı anlayışı geliştirmenin yollarını aramak için uzmanları bir araya getirdi.

1991 yılının değişen şartları, Avrupa Konseyi'nin Aralık ayında, Avrupa'nın dört bir yanından profesyonel tarihçi ve tarih eğitimcilerinin temsilcilerini bir araya getirmesini sağlamıştı. 'Yeni Avrupa'da Tarih Öğretimi' başlığı altında, Belçika'nın Bruges kentinde düzenlenen ve tarihin öğrenilmesi ve öğretilmesinde uzun süredir devam eden yoğun bir uluslararası işbirliğinin başlangıç noktası olan unutulmaz bir toplantı gerçekleşti. Bu konferans sırasında Hollanda'yı, Hollanda Tarih ve Vatandaşlık Eğitimcileri Derneği Başkanı olarak temsil ettim. Bu olay hayatımda dönüm noktası oldu.

Konferansın birçok önerisinden biri de bir Avrupa Tarih Eğitimcileri Birliği'nin kurulması gereği idi. Böyle bir uluslararası derneğin kurulmasını deneme kararlılığıyla ülkeme döndüm. Bununla birlikte, internetin olmadığı bir dünyada, Avrupa Konseyi Eğitim, Spor ve Kültür Başkan Yardımcısı Maitland Stobart, Hollanda Derneği Başkan Yardımcısı Helene BudeJanssens ve Brugge'de bulunan tarih eğitimcisi meslektaşların desteği çok değerliydi. O zamanın vazgeçilmez faks makinelerini kullanarak, 14 ülkeden 17 profesyonel sivil toplum kuruluşunun katılımıyla, Fransa'nın Strazburg şehrinde, Avrupa Tarih Eğitimcileri Birliği (EUROCLIO)'ni bir yıl içinde kurmayı başardık.¹

1992'den bu yana birlik sürekli olarak büyümeye devam etmektedir. Şu anda EUROCLIO'ya çoğu Avrupa ülkesi olmak üzere 47 ülkeden 83 üye dernek ve örgüt bulunmaktadır. EUROCLIO ve Avrupa Konseyi'nin tarih ve vatandaşlık eğitimi konusundaki çalışmaları başlangıçtan itibaren ortak ilkeler, ortak projeler ve bireysel uzmanlar ile iç içe geçmiştir. Bu ortak çaba kesinlikle tarih derslerinde yenilikçi ve öğrenci merkezli yaklaşımların Avrupa çapında uygulanmasına kat-

¹ <https://www.euroclio.eu/>

kıda bulunmuştur. Ne yazık ki Avrupa Konseyi 2018 yılında odağını tarih eğitiminden demokratik toplumlar inşa etmeye kaydırıldı. Sonuç olarak, Konseyin EUROCLIO networkuyla olan işbirliği tümüyle bitmese bile giderek azaldı. İki kuruluş da tarih, kültürel miras ve vatandaşlık eğitiminin iki temele dayandığını kabul ediyor: geçmişe karşı sorumlu yaklaşımlar ve yenilikçi öğrenmeyi geliştirmek. Konsey'in tarih konusundaki ilk çalışmaları, Avrupa'yı ve Avrupa ülkelerini etkileyen tarihi değişiklikleri yansıtan tarihsel içeriğe güçlü bir şekilde odaklanmıştı. 1991'den sonraki yeni dönemde, tarihsel olaylarda sadece tarihlere, olgulara, rakamlara ve savaşlara vurgu yapan yaklaşımdan, öğretmenler ve öğrencilerin tarihçilerle benzer beceri ve değerlendirme kriterlerini kullanarak olaylara eleştirel yaklaşabilen araştırma becerilerini kullanmalarını teşvik eden yenilikçi metodolojinin kullanımına yöneldi.²

Büyüyen EUROCLIO topluluğu “anahtar ve transfer edilebilir yeterliliklere dayanan, öğretmenleri öğrencilerin eleştirel düşünme, analiz etme, sorgulama, yorumlama, yargılama ve karar verme becerilerini geliştirmeye teşvik eden” tarih eğitimi metodolojisiyle aynı yolu izlemiştir.³ Her iki kuruluş da kısa bir süre sonra yeni tarih müfredatı ve tarih ders kitaplarında görülen yükselen milliyetçilik, önyargılar ve kalıp yargılar hakkında endişelenmeye başladı. 1995 tarihinde Önyargı ve Kalıpyargı başlığıyla yayınlanan kapsamlı bir Avrupa Konseyi dokümanı, tarih öğretiminde önyargı sorununu ele aldı.⁴

Çok yakın bir zamanda Konsey, yanlı tarih öğretimi üzerine bir bildiri yayınladı.⁵ EUROCLIO da önyargılı ve taraflı

² Avrupa Konseyi'nin tarih öğrenme ve öğretimiyle ilgili temel prensipleri <https://www.coe.int/en/web/history-teaching/learning-and-teaching-about-the-history-of-europe-in-the-20th-century>

³ EUROCLIO'nun tarih öğrenme ve öğretimiyle ilgili temel prensipleri https://euroclio.eu/wp-content/uploads/2018/07/14-Policy_Paper_EUROCLIO.pdf

⁴ Avrupa Konseyi'nin tarih öğretimi ve kitaplarında önyargı ve kalıp yargıya karşı faaliyetleri <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680493c33>

⁵ Tarih öğretiminde önyargı hakkında <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSe>

olmanın tehlikelerini açıkça belirterek “tarih ve kültürel miras eğitiminin demokratik toplumların inşası ve derinleşmesine yönelik sağlıklı kullanılmasını savunuyor.”⁶ Tarih eğitimcileri, öğrencilerini başkalarının bakış açılarını anlamaları, farklılıkları tanımaları ve kavramaları ve tarihsel temsillerdeki hataları ve önyargıları tespit etmeleri için uyarabiliyorsa, tarihin sağlıklı bir şekilde anlaşılması ancak mümkün olacaktır.⁷

Avrupa Konseyi ve EUROCLIO için yaptığım ilk çalışmalarda, hiç bir Türk meslektaşla karşılaşmamıştım. Ne yazık ki 1990’lı yıllardaki tarih öğrenimi ve öğretimi konulu birçok etkinlikte de, 1991 Brugge ve 1992 Strazburg toplantılarında da Türkiye’den hiç temsilci yoktu. Bu, Türk tarihçiler Ekrem Üçyiğit ve Halil İnalıcık’ın Konsey’in tarih çalışmalarına ciddi bir şekilde katıldığı önceki dönemden farklıydı. Luigi Cajani, ‘Avrupa’nın Birliği için Tarih Eğitimi, Avrupa Konseyi Örneği’ başlıklı makalesinde, Avrupa tarihinde İslam’ın rolünün farklı yorumlarıyla ilgili Avrupalı uzmanlar arasındaki canlı tartışmaları anlatıyor.⁸

2001 yılında Avrupa Konseyi, her zamanki gibi, Macaristan, Romanya ve Rusya gibi bazı ülkelerde ve Türkiye’de de ilk kez yenilikçi öğrenme ve tarih öğretiminin geliştirilmesi ile ilgili bir dizi konferans ve atölye çalışması planladı. Bu benim Ekim 2001’de İstanbul’a seyahat etmeme sebep oldu. Bu Türkiye’deki meslektaşlarımla ilk tanışmamdı ve onlarla ülkede sorumlu ve yenilikçi tarihin nasıl uygulanabileceğiyle ilgili tartışabilme imkanı buldum. İlk olumlu tepkiler İstan-

archServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680698fba

⁶ EUROCLIO’nun vizyon ve misyonu: <https://www.euroclio.eu/association/mission-and-vision/>

⁷ Dr Robert Stradling Avrupa Konseyi adına, birçoğu hâlâ alanında temel kaynaklar olan tarih eğitimi üzerine birçok kitap yazdı. Dr Robert Stradling, 20. Yüzyıl Avrupa Tarihi Öğretimi, Avrupa Konseyi (2001); Dr Robert Stradling, Tarih Öğretiminde Çoklu Bakış Açısı: Öğretmen Kılavuz Kitabı, Avrupa Konseyi, (2003) ve Dr Robert Stradling ve Chris Rowe. *Demokratik Toplumda Değerler El Kitabı* (2009).

⁸ Luigi Cajani, History Education for the Unification of Europe, the case of the Council of Europe (289-307) İçinde: Luigi Cajani, Simone Lassig, Maria Repoussi (Ed) *The Palgrave Handbook of Conflict and History Education in the Post-Cold War Era* (2019)

bul'daki Tarih Vakfı'ndan geldi. Bu ilk deneyimden sonra, Avrupa Konseyi ve EUROCLIO'nun etkinlik gündeminde Türk meslektaşları ile işbirliği oranı daha da arttı. Ortak çalışmaların odağı; müfredat geliştirme, ders kitaplarının ve diğer eğitim materyallerinin geliştirilmesi, öğretmen eğitimi ve yenilikçi değerlendirme yöntemleriydi. Ulusal ve uluslararası ağ oluşturma aynı derecede önemli kabul edildi. Nihai amaç bağımsız bir Türkiye Tarih ve Vatandaşlık Eğitimi Derneği kurmaktı. 2005 yılında Semih Aktekin, Letonya'nın başkenti Riga'daki 'Denge Sağlamak: Yerelden Küresel Perspektife' başlıklı EUROCLIO yıllık eğitim konferansına geldiğinde Türkiye ile düzenli işbirliği planlarımız gerçek bir karşılık buldu.⁹ Konferansın hemen ardından birlikte Hollanda Dışişleri Bakanlığı'nın MATRA programını kullanarak Türkiye'de bir proje başlatmak için adımlar atmaya başladık. MATRA programı 1994 yılında ülkelere sosyal ve demokratik geçiş sürecinde destek vermek amacıyla kurulmuştu ve 21. yüzyılın başında Türkiye bu programa dahil edilmişti.

Temmuz 2006'da, Semih Aktekin'le birlikte, Türkiye'de ileri işbirliği imkanlarına zemin hazırlamak amacıyla bir ön çalışma ziyareti kapsamında Mersin, Ankara ve İzmir'i ziyaret ettim. Bu seyahat, temsil ettiğimiz çok farklı dünyalara rağmen birlikte ortak noktaları test etmemize imkan verdi. Anadolu'ya yaptığım bu seyahat ve Mersin gibi benim için tamamen bilinmeyen büyük ve modern şehirleri görmek oldukça göz açıcı oldu. Mersin'deki otel odam sahil manzaralıydı, sabahın erken saatlerinde birçok insan sahilde koşuyordu, ki bunlar arasında birçok başörtülü bayan da vardı. Seyahatimin tümü, Türkiye hakkında ne kadar az şey bildiğim ve ortak işbirliği çalışmaları için ne kadar çok fırsatlar bulunduğu konusunda benim için çok aydınlatıcı oldu.

Semih Aktekin ve Mustafa Öztürk, EUROCLIO ekibiyle birlikte, 2006 yılı sonunda Türkiye'de öğretmenlere yönelik

⁹ EUROCLIO Yıllık Eğitim Konferanslarının amacı için: <https://www.euroclio.eu/what-we-do/professional-development/annual-conference/>

seminerler, atölye çalışmaları ve öğretim kaynakları üretimini içeren bir proje önerisi geliştirdiler. O zamanki Hollanda Büyükelçisi Dr. Marcel Kurpershoek'i Türkiye'de bu tür projelere ihtiyaç duyulduğuna ikna etmek için iyi proje önerilerimiz yeterli olmadı. Düşüncelerimizi Hollanda Büyükelçiliği'nde savunmaya gittik, ancak çabamız boşunaydı, teklifimiz iki kez reddedildi. Umutsuzca son bir ihtimal olarak üçüncü kez müracaat ettik. Ekim 2007'de kendi başıma, bu kez Büyükelçiliğe değil, İstanbul Başkonsolosluğuna gittim. Başkonsolos Marco Hennis da başlangıçta çok tereddütlüydü, ancak tüm ümidimi yitirdiğim ve gözlerime hayalkırıklığı gözyaşları gelmeye başladığı anda Konsolos aniden fikrini değiştirdi ve destek sözü verdi. Fikirlerimizi tanıtmak için bir başka fırsat, 2008 yılında soğuk bir Anadolu kışında, Ankara'da 'Ortak gelecek: Yüksek öğretim ve bilimsel araştırma alanında Türkiye ile Hollanda arasında daha yoğun bir işbirliği ve mesleki eğitimin uluslararasılaşması' başlıklı Hollanda-Türkiye ortak konferansı'nda bir EUROCLIO çalıştayını düzenlemem istendiğinde ortaya çıktı.

Nihayet 2008 yılının sonlarında, zorlu mücadeleler sonunda EUROCLIO, Avrupa ve Türkiye tarihinden örnekler kullanarak tarih ve vatandaşlık eğitiminde yeni metodolojiler uygulanmasına ve bağımsız ve kapsayıcı bir Türk Tarih Eğitimcileri Derneği kurulmasına odaklanan "Avrupa İçin Bir Anahtar: Türkiye'de Tarih Eğitiminde Yenilikçi Metodoloji" projesini almayı başardı.¹⁰ MATRA projesini başlatmak için beklerken, Türkiye kökenli birçok göçmen öğrencinin bulunduğu bir ülke olan Hollanda'da, Türkiye hakkında bir şeyler öğrenmek için başka bir proje yapmak istedik. Genel olarak Hollandalı tarih, kültürel miras ve vatandaşlık konularını öğretmekle sorumlu öğretmenlerin Türkiye'nin tarihi, toplumu ve kültürü hakkında bilgileri sınırlıydı ki halen öyle. 2007 yılında, Türkiye'deki iyi bağlantılarımız sayesinde, yirmi

¹⁰ <https://www.euroclio.eu/project/a-key-to-europe/>

Hollanda tarih eğitimcisi için Ankara ve İstanbul'a büyük talep gören bir çalışma ziyareti düzenleyebildik. Öğretmenler çoğunlukla ortaokul ve liselerden geliyordu. Çalışma ziyareti- ne, ziyaretin güzel bir belgeselini hazırlayacak olan, bir Hollanda TV kanalından iki gazeteci de katıldı. Grup, okulları, enstitüleri, bir yayınevini, Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve Sultan Ahmet Camii gibi tarihsel mekanları ve Ankara ve İstanbul'daki Hollanda diplomatik temsilciliklerini ziyaret etti. Hollandalı ve Türk meslektaşları arasındaki buluşmalar, tarih eğitimi alanında Hollanda ile Türkiye arasında uzun vadeli işbirliği için bir ağ oluşturmayı amaçlamaktaydı. Gezi esnasındaki iki olay hafızamda yer etmiş. Bunlardan ilki, Ankara Tevfik İleri İmam Hatip Lisesi ziyaretiydi. Sınıfta öğrencilere bir konuşma yapmam istendi ama ben öğrencilerle karşılıklı sohbet etmeyi tercih ettim ve onlara gelecekleriyle ilgili planlarını sordum. Hollanda heyetindekiler, sınıftaki başörtülü kızların çok ciddi kariyer planlarını büyük bir şaşkınlıkla dinlediler. Okul yönetimi sınıf içerisinde video veya fotoğraf çekimi yapmamamız konusunda bizi uyarılmıştı. Ancak idare, sınıftaki kızların cep telefonlarını gözardı etmişti. Öğrenciler sınıftaki konuklarıyla birçok özçekim yaptılar. Bu önyargıların çözülmeye başladığı birçok andan biriydi. Hafızamda yer eden diğer hatıra, Anıtkabir ziyaretiydi. Olağanüstü görkemli ama aynı zamanda biraz ürkütücü olan bu ziyarette binden fazla üniversitesi öğrencisi, yakın zamandaki bir terör olayını protesto etmek için yüksek sesle sloganlar atarak ellerindeki Türk bayraklarıyla Anıtkabir'i ziyaret ediyorlardı.

Sonuç olarak bu çalışma ziyareti çok beğenildi ve gerçekten de Türkiye'nin daha derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulundu. Katılımcılar Hollandalı sponsorlarına, bu tür çalışma ziyaretlerine desteklerini sürdürmelerini, özellikle Hollanda'daki diğer büyük göçmen gruplarının anavatanlarına da bu tür ziyaretlerin yapılmasını teşvik etmelerini önerdiler. Maalesef bu öneri reddedildi ve Hollanda'nın göçmen öğrencilerle şu an yaşadığı sorunlara bakarken, hâlâ bu kaçırılmış

fırsata hayıflanırım. Karşılıklı anlayış, yalnızca sağlam bir bilgi temeline ve ilişkilerde eşitliğe dayanabilir. Aynı dönemde, Türk meslektaşlarım, Semih Aktekin ve Mustafa Öztürk, tarih ve sosyal bilgiler derslerine yönelik bir AB projesi aldılar ve bu projede Türk ve İngiliz üniversitelerinden akademisyenleri bir araya getirdiler. Bu proje sonucunda yayınlanan kitapta benim de iki makalem var. Bu kitap bölümleri sahip olduğum iki temel inancı tartışmama imkan sağladı: Tarih ve vatandaşlığın öğrenilmesi ve öğretilmesinin toplumsal amaçları vardır ve tarih eğitimi öğrencilere olayları yerelden küresele tüm karmaşıklığıyla iletme zorundadır. Gençlerin yetiştirilmesinde okul eğitiminin ciddi bir görevi olduğuna inanıyorum ve bu nedenle okullarda tarih ve vatandaşlık eğitiminin milli eğitimin amaçlarıyla ilişkili olduğunu inkar etmiyorum. Bununla birlikte, bu tür amaçların Avrupa Konseyi ve EUROCLIO'nun demokratik toplumların inşa edilmesi ve derinleştirilmesi ve istikrar ve barışa katkıda bulunma ilkeleri ile uyumlu olmasını bekliyorum. Bu hedefler, evrensel değerleri, hukukun üstünlüğünü ve demokratik pratiği aktaran, geçmişle ilgili yüksek nitelikli bir öğrenmeyi teşvik ederek başarılabilir. Bu tür tarihsel öğrenme, aynı zamanda geçmişin karmaşıklığını, kapsayıcılığını ve çok yönlülüğünü gösterir ve öğrencilerin karşılıklı saygı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. 2014 yılında EUROCLIO üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilen ve Semih Aktekin tarafından Türkçe'ye de çevrilmiş olan Manifesto, bu nitelikli öğrenmenin nasıl sağlanabileceğiyle ilgili neler düşündüğümüzü ayrıntılı olarak göstermektedir.¹¹ 2008 yılında Türkiye'deki tarihi eğitimi pratiği, diğer birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi, yukarıda belirtilen ideallerden çok farklıydı. Bu proje sayesinde, ben ve diğer katılımcılar, hakkında önceden çok az şey bildiğimiz, zengin bir geçmişi olan başka bir modern Türk şehri olan Kayseri'yi ziyaret ederek Anadolu yaşamını

¹¹ EUROCLIO Manifestosu <https://www.euroclio.eu/manifesto/>

daha fazla tecrübe ettik. Toplantılarımızdan biri Ramazan ayının ortalarına denk gelmişti. Otelimin yanındaki camiden sabah erken saatlerde ezan sesini duyabildiğim gibi, akşamları da otelimde ailece açılan iftarlara şahit oldum. Doğum günüme denk gelen bir Ramazan gününü hiç unutmuyorum. Arkadaşlarım oruçluymuştu ve benim için kendimi çok karamsar hissettiğim bir gün oldu. Akşam katıldığım güzel bir doğum günü yemeği ve güzel hediyelerle gün sona erdi. Yine de tüm bu güzel deneyimlere rağmen, Ramazan ayında asla Müslüman bir ülkeye gitmemeye karar verdim. Bütün gün oruç tutan insanlara hayranım ama bunun sağlıklı çalışma koşullarını desteklediğine inanmıyorum. Korkarım ki bu konuda çok Hollandalıyım. Ayrıca 2009 yılı Nisan ayı sonlarında Trabzon'a seyahat etmem de planlanmıştı ama bu yolculuk planı evde ciddi paniğe neden oldu. EUROCLIO topluluğu, büyük bir gizlilik içinde, benim için bir kraliyet ödülüne başvurmuş. Özel ve bağımsız bir komisyon olan, Kanselarij der Nederlandse Orden, önerilen kişinin böyle bir ödül için uygun olup olmadığına ve hangi dereceye gireceğine karar verir. Olumlu karar verilirse, adaylara, geleneksel 'Lintjesregen' (Ödül Töreni) sırasında, Hollanda Kralının doğum gününden bir gün önce, bu ödülle ödüllendirildikleri sürpriz olarak bildirilir. EUROCLIO tarafından bana bu Kraliyet töreninde hazır bulunmamın iyi olacağı söylenmişti ama benim ödüle aday gösterildiğimden haberim olmadığı için yakınlarımı strese sokan Trabzon seyahat planımı yapmaya devam ediyordum. Bu sırada dışerimde meydana gelen bir problem herkesi rahatlattı ve Trabzon gezimi iptal etmek zorunda kaldım. 29 Nisan 2009 tarihi, ödülü aldığım ve asla unutamayacağım harika bir gün oldu. Ama ne yazık ki bir daha asla Trabzon'a gitme fırsatım olmadı.

2009 yılında, nihayetinde, Türkiye'de tarih ve sosyal bilgiler derslerinde süregelen reform sürecini desteklemeyi amaçlayan ve üç yıl sürecek 'Avrupa İçin Bir Anahtar: Türkiye'de Tarih Eğitiminde Yenilikçi Metodoloji' projesini başlatmayı

başardık. Proje, temin ettiğimiz büyük hibe ve Türk otelleri ile konferans merkezlerinin elverişli fiyat koşulları nedeniyle başlangıçta hedeflediğimizden daha kapsamlı oldu. Sonuç olarak proje faaliyetlerine ilk ve ortaöğretim okullarındaki öğretmenler, Türkiye'nin farklı tarih eğitimi bölümlerinden akademisyenler ve Talim ve Terbiye Kurulu üyeleri dahil olmak üzere 200'den fazla tarih eğitimcisi katıldı. Bunların bir kısmı proje desteğiyle, konferanslara, seminerlere ve atölye çalışmalarına katılmak üzere farklı ülkelere gidebildiler.

Bir EUROCLIO projesi her zaman yerel ve uluslararası uzmanlar tarafından sağlanan yoğun ulusal ve uluslararası mesleki gelişim faaliyetlerini destekler. Bireysel katılımcıların sorumluluğu, eğitimlere katılıp, yenilikçi öğretim kaynakları üzerinde çalışarak ve fikirlerini katılımcılarla paylaşma ve verilen geri bildirimleri kullanma istekliliği göstererek proje faaliyetleriyle yoğun bir şekilde ilgilenmektedir. Türk meslektaşlarımızdan projeye katılmak isteyen sayısı oldukça fazla olduğu için maalesef birçok başvuruyu geri çevirmek zorunda kaldık. Ancak bir Batı Avrupalı olarak bizim sorumluluk anlayışımız ile Türklerin anlayışları arasında ilginç kültürel farklılıklarla karşılaştım. Oturumlara ilk başladığımızda salonda olması gerekenin yarısından daha az katılımcı ile başlıyorduk. Oturumlara geç kalmak Hollanda'da olduğu gibi ayıp sayılmıyordu. Bir kişinin akademik ünvanı ne kadar yüksekse, tüm oturumlara katılıp katılmama konusunda kendini o oranda özgür hissediyor ve bu konudaki kurallara uymuyordu. Bu tür tavırlar benim için tamamen anlaşılmazdı ve her ne kadar proje koordinatörlerimiz Semih ve Mustafa beni bu durumlarda diplomatik davranmam konusunda uyarırsalar da benim gözümde tamamen antidemokratik olan bu tür davranışları açıkça eleştirmek zorunda kalıyordum. Bu konuda kültürlerarası iletişim becerilerini ihlal ettiğimin farkındayım, ancak sonuç hiç de fena değildi: zaman içinde proje faaliyetlerine disiplinli bir şekilde katılım oranı arttı.